משניות מבוארות מסכת בבא קמא פרק ב

פרק ב בפרק קמא שנינו שהרגל היא מאבות הנזיקין **א) כיצד** באיזה אופן **הרגל מועדת** בתחילתה, **לשבר** כלים **בדרך הלוכה.** בלא כוונה להזיק, וזה אב דהיינו רגל. ומקאן מירי בתולדה דרגל. **בהבמה מועדת להלך בדרכה** בגבולה, אף על גב שהוי אדם **ובמשאות** שבא מכחו שנוי וכונתו להזיק, והוי כקרן המשלם חצי נזק מגופו, אפילו ברשות הרבים **מתחת רגליה בדרך הלוכה, ושברה את הכלים** שהיו ברשות הנזק, אף על גב דלאו שוי הוא **משלם חצי נזק.** ומהגליה, המלכה שקבלנו ממשה מסיני, **דרשה על הכלי ושברתו,** ונפל השבר על כלי אחר **ושברו, על הראשון משלם נזק שלם.** דהוי הזק ברגל. **ועל האחרון** שבא מכחו **משלם חצי נזק. התרנגולים מועדין להלך בדרכן ולשבר.** אם **הכלים מושלם חצי נזק.** ב) **כיצד** באיזה אופן, **השן מועדת** בתחילתה, **לאכול את הראוי לה לאכילה.** הבהמה **מועדת** (וגם חיה נקראת בהמה), **לאכול פרות וירקות.** אפילו אכילה אוכלין שאין ראויין לה אלא על ידי הדחק, **אכלה כסות** או **כלים, משלם חצי נזק.** דתמשנה הוא והוי כקרן, ואפילו ברשות הרבים חייב. דהדחק הוא שמניחים בגדים וכלים ברשות הרבים לזמן מעט. **במה דברים אמורים** דקשאכלה הפרות **או** יקרות משלם נזק שלם **ברשות הנזק, אבל ברשות הרבים, פטור.** דשן ברשות הרבים פטור, דברשה (שמות כב. ד) "ובער בשדה אחר" ולא ברשות הרבים, דלא היה לו לחניח פרות ברשות הרבים. **אם נהנית משלם מה שנהנית.** דאף שהתורה פטרה לשלם הזק, אבל מה שנהנית מעניו צריך לשלם. ובאכילה מאכל יקר משלמת כאלו אכלה שעורים קשעורים בזול, והוא בשליש פחות משעורי, דאף שאינו רגיל לאכילה אלא תבן וקש, אנו אומרים שאלו ימצא שעורים בזול היה מאכילה שעורים. ואם אכלה בדבר זול יותר משלמת בשליש פחות מהמחיר הנדבר שאכלה, ובאכלה חטין שמזיק לה פטורה. **כיצד** באיזה אופן **כשאכלה משלם מה שנהנית, אכלה מתוך הרחבה,** הוא מקום שבני רשות הרבים הולכים שם, **משלם מה שנהנית** ואם אכל **מצדי הרחבה** הוא מקום צר **שברשות הרבים, וקשיש דוחק ברשות הרבים** נכנסים שם, ואין דרך שורים לילך שם, לאו ברשות הרבים דמי, **משלם מה שהזיקה.** אם אכלה **מפתח החנות שברשות הרבים, משלם מה שנהנית.** דהוי דרך הלוכה. ואם אכלה **מתוך חנות,** דרשות הבעלים הוא, **משלם מה שהזיקה.** ג) **הכלב והגדי שקפצו מראש הגג, וישברו את הכלים** ברשות הנזק, **מפני שהן מועדין.** שרגילים לקפץ, ותולדה דרגל היא. **הכלב שנטל חרדה,** עגה שנאבדת

פרק ב א כיצד הרגל מועדת, לשבר בדרך הלוכה. הבהמה מועדת להלך בדרכה ולשבר. היתה מבעטת, שהיו צרורות במנעלין מתחת רגליה ושברה את הכלים, משלם חצי נזק. דרסה על הכלי ושברתו, ונפל על כלי ושברו, על הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון משלם חצי נזק. התרנגולים מועדין להלך בדרכן ולשבר. (י"א דלי) שהיה מהדהד ומשבר את הכלים, משלם חצי נזק. **ב** כיצד השן מועדת, לאכל את הראוי לה. הבהמה מועדת לאכל פרות וירקות. אכלה כסות או כלים, משלם חצי נזק. במה דברים אמורים ברשות הנזק, אבל ברשות הרבים, פטור. אם נהנית, (משלם) מה שנהנית, כיצד (משלם) מה שנהנית, אכלה מתוך הרחבה, משלם מה שנהנית. מצדי הרחבה, משלם מה שהזיקה. מפתח החנות, משלם מה שנהנית. מתוך החנות, משלם מה שהזיקה: **ג** הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים, משלם נזק שלם, מפני שהן מועדין. הכלב שנטל חרדה לגדיש, אכל החרדה והדליק הגדיש, על החרדה משלם נזק שלם, ועל הגדיש משלם חצי נזק: **ד** איזה הוא תם, ואיזה הוא מועד. מועד, כל שהעידו בו שלשה ימים. משעידוהו בו שלשה ימים. דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, מועד, שהעידו בו שלש פעמים. כל שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח: **ה** שור המזיק ברשות הנזק כיצד, נגח, נשך, רבץ, בעט, ברשות הרבים, משלם חצי נזק. ברשות הנזק, רבי טרפון אומר נזק שלם, וחכמים אומרים חצי נזק. אמר להם רבי טרפון, ומה במקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הרבים, שהוא פטור, החמיר עליהם ברשות הנזק שלם. מקום שהחמיר על הקרן, אינו דין שנחמיר עליה ברשות הנזק לשלם חצי נזק. אמרו לו, דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים חצי נזק, אף ברשות הנזק חצי נזק. אמר להם, אני לא אדון קרן מקרן, אני אדון קרן מרגל. ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים, החמיר בקרן. מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הנזק, אינו דין שנחמיר בקרן. אמרו לו, דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אף ברשות הנזק, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אמר להם, אני אדון קרן מקרן, אני אדון קרן מרגל. ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים, החמיר בקרן. מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הנזק, אינו דין שנחמיר בקרן. אמרו לו, דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אף ברשות הנזק, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אמר להם, אני אדון קרן מקרן, אני אדון קרן מרגל. ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים, שהוא פטור, שהקל בקרן על השן ועל הרגל ברשות הנזק, שיהא בו חייב חצי נזק. מקום ברשות הרבים, שהוא חייב, שהחמיר בקרן על השן ועל הרגל, אינו דין שנחמיר בקרן. אמרו לו, דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים, שמשלם נזק שלם, אינו דין שנחמיר בקרן. שיתיחדו נזק שלם, אמרו לו חכמים דיו לבא מן הדין להיות

משניות מבוארות מסכת בבא קמא פרק ג

כנדון. דסוף הדבר מהיכן באת לחייב קרן ברשות הנזק שלם, מקרן ברשות הרבים, מה ברשות הרבים אתה מחייבו רק חצי נזק, אף ברשות הנזק אי אתה יכול לחייבו אלא חצי נזק, ורבי טרפון גם כן אינו ליה דיו. דקלא קרא דאמר הרבים בני מרים (במדבר יב. ד) "והאריה ירק בפיהיה הלא תפלם שבעת ימים" והיה צריך לומר לשכינה יותר, ואמר בקרא שבעת ימים "תסגר" ולא היה יכול מלאכיה, אבל כאן שבלא זה אין לך קל וחומר כלל. דלחייב חצי נזק ברשות היחיד לא צריך על קל וחומר, ולכך יליף לחייב נזק שלם, וחכמים אפילו כשבנזק הקל וחומר סברי דיו. **ד) אדם** שהזיק דתנא בפרק קמא שהוא מועד מתחילתו הוא **מועד מתוך** הזמן, דרשות הבעלים הוא. **משלם מה שהזיקה. ג) מראש הגג, וישברו את הכלים** ברשות הנזק, **מפני שהן מועדין.** שרגילים לקפץ, ותולדה דרגל היא.

כנדון. מה ברשות הרבים חייב חצי נזק, ו אדם מועד לעולם בין שוגג, בין מזיד, בין ער, בין ישן, סמא אין עין חברו ושבר את הכלים, משלם נזק שלם:

פרק ג א המפנה את הכד ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור. ואם הזק בה, בעל החביית חייב בנזקן. נשברה כדו ברשות הרבים, והחליק אחד בהמים, או שלקה בחרסיה ונשפך המים ברשות הרבים, אינו דין שנחמיר בקרן. אמרו לו, דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אף ברשות הנזק, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אמר להם, אני אדון קרן מקרן, אני אדון קרן מרגל. ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים, החמיר בקרן. מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הנזק, אינו דין שנחמיר בקרן. אמרו לו, דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אף ברשות הנזק, בין בור, בין שן, בין רגל, אינו חייב חצי נזק. אמר להם, אני אדון קרן מקרן, אני אדון קרן מרגל. ומה במקום שהקל בקרן על השן ועל הרגל ברשות הרבים, שהוא חייב, שהחמיר בקרן על השן ועל הרגל ברשות הנזק, שיהא בו חייב חצי נזק. מקום ברשות הרבים, שהוא חייב, שהחמיר בקרן על השן ועל הרגל, אינו דין שנחמיר בקרן. שמשלם נזק שלם. מקום שהחמיר בקרן על השן ועל הרגל, אינו דין שנחמיר בקרן. שמשלם נזק שלם. אמרו לו חכמים דיו לבא מן הדין להיות

ב אדם מועד לעולם בין שוגג, בין מזיד, בין ער, בין ישן, סמא אין עין חברו ושבר את הכלים, משלם נזק שלם. **ג** המוציא שם תבנו, ואת הבגד שלו לרשות הרבים, ובא אחר ונתקל בו ונפל, ונשברו כדי לקרקע. ואם הוציא לרשות הרבים כדי שיפרקו ויקבו, ויהיו ראויים לובלים, לובל שדהו. **ד) הזקק בהן אחר, חייב בנזקן** לבעל הכלים. **ה)** הקודם לזכות בהן, זכה בהן מכיון שהניחו ברשות הרבים שלא ברשות, קנסיהו רבנן, ודוקא שלא בשעת הוצאת הבלים, אבל בשעת הוצאת הבלים, דיש רשות להוציאן לרשות הרבים, שעל מנת שיכנס הבחיל יהושע את הארץ. אם הזיק פטור משלם. **ו) בעל שמעון בן גמליאל אומר, כל המקלקלין דבר המקלקל שהניחו ברשות הרבים והזיקו, חייבים לשלם.** מכיון שבעת הוצאת הבלים, חייב לשלם. **וכל הקודם לזכות בהן,** שקדמיהן שלא בשעת הוצאת הבלים, **זכה.** כיון שזקה בהן. **ז) הזקק בהן אחר, חייב בנזקן** לבעל הבלים. **ח)** הקודם לזכות בהן, וכל הקודם בהן זכה. **ט)** שנים שהולכים בדרך הרבים, **זה בא בחביתו, וזה בא בכוריו, ופגע בו בעל הקורה, נזקין שלא נזרה בגם הוא סיע בשביריתו. היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון,** והלכו זה אחר זה, **נשברה חבית בקורה, פטור בעל הקורה.** דההולך אחרון צריך להזהר שלא יתקרב לראשון, **ואם עמד בעל הקורה** במעמדו הדרך לנוח, ולא הסתכל לבעל החבית לעמוד, **ובעל החבית לא הרגיש בעמידתו,** ופגע בו בדרך הלוכו ושבר החבית, **חייב** בעל הבלים. **נשברה חבית בקורה,** כיון דאוחזו הקורה בידו. ואם עמד לתקן משאוי שלא יפול, פטור. שכן דרך הולכי מהנר. **ט)** שנים שהולכים ברשות הרבים, אחד רץ ואחד המהלך, בעבר שבת. שאז יש שהיה לרוץ לקיבץ צרכי שבת. **אז שהיו שניהם רצים,** בשאר ימות השנה. שאין דרך לרוץ. **והזיקו זה את זה** שלא במתכוון. **שניהם פטורין.** בעבר שבת פטור. כיון שרץ ברשות. **ובשניהם רצים** פטור. כיון שניהם משמנים. **ז) המבקש** עצים **ברשות היחיד** שלו. שעושה ברשות. **והזיק ברשות הרבים,** שנתנו בקעת אל הבריכל, או שבקש עצים **ברשות הרבים,** שעל גחלים, ונם הבחלים שהיו נדבקיון בה. **והלך לגדיש** של בעל החברה, **אכל** את החברה, **והדליק הגדיש, על החברה משלם נזק שלם.** דהוי אב הנזיקין, **ועל הגדיש משלם חצי נזק.** דהוי תולדה דאב. כדבר הרבים, דשמעתין אוקמינה לה אלבא דרבי יוחנן שהנתיב החברה, דעל מקום חברה עצמה נזק שלם, ועל שאר הגדיש חצי נזק ובתרי"ט בשם הרשב"א דהוא הדין שבדרך החברה, הוא חיב בכל כל הגדיש חצי נזק. **ח) איזה** בהמה הוא חוזר להיות תם, אחר שנעשה מועד. **ואיזה הוא מועד,** ומפרש המשנה, **מועד** הוי, **כל שהעידו בו שהתרעו בבעליו שלשה ימים. ותם** חזרנו הוי **משיחזור בו שלשה ימים** ביחיד מתוך לשרוחה עורים. אז חוזר להיות תם. **דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, מועד שהעידו בו שלש פעמים** אפילו ביום אחד. (חולק על רבי יהודה דאמר בזקא שלשה ימים. **ומן** חזרנו הוי, **כל שיהיו התינוקות ממשמשין בו, משמשין** ומשתקין בו **ואינו נוגח** ומשמע אפילו בפסח אחת (תו"ש) ובשלשה ימים בלא משמשא לרבי מאיר, מרע"ב משמע דאינו חוזר בלא משמשא, **וראש"ש** כתב דחוזר לתמותו. (עין תורת"ש ורש"ש). **ה) שור המזיק ברשות הנזק** שאמרנו בפרק קמא משנה ד' **כיצד** באיזה אופן מירי. **נגח** בקרן. **נגף,** דחף בגופו, **נשך** בשניו, בדבר שאינו הנאה לחזקו. **רבץ** על הכלים, לא דרך הלוכו. **בעט** ברגליו על הכלים, שלא בדרך הלוכו, דכל אלו הוי תולדה דקרן. **ברשות הרבים** הוי שנוי **משלם חצי נזק.** דכתיב בקרא (שמות כא. לה) "וחלקו את הכסף" ואם הזיק **ברשות הנזק, רבי טרפון אומר,** משלם **נזק שלם,** אפילו תם. **וחכמים אומרים,** תם משלם **חצי נזק.** אפילו ברשות הנזק. **אמר להם רבי טרפון,** מקל וחומר אני למד, **ומה במקום** שהקל בהרבים, **שהקל בקרע** על **השן ועל הרגל,** דכתיב (שם כב. ד) "ובער בשדה אחר" ולא **ברשות הרבים שהוא פטור, החמיר עליהם ברשות הנזק לשלם נזק שלם. מקום שהחמיר בקרע** הקרע **על הקרן** בין **ברשות הנזק שנחמיר עליה ברשות הנזק לשלם חצי נזק,** אינו דין קל וחומר שנחמיר בקרן **ברשות הרבים לשלם חצי נזק,** אינו דין קל וחומר **שנחמיר עליה ברשות הנזק לשלם נזק שלם, אמרו** לו חכמים, דיו שנלמוד **לבא** קרן ברשות הנזק מן **הדין** הקל וחומר **לבא** קרן ברשות הרבים, אינו שנלמוד לבא קרן ברשות הרבים מן הדין הקל וחומר **להיות** כנדון. מזה שאמתה רוצה ללמוד ממנו. דהיינו קרן ברשות הרבים, **מה קרן ברשות הרבים משלם חצי נזק, אף קרן ברשות הנזק חצי נזק.** דאין אתה יכול ללמוד מקרן ברשות הרבים ומה שהוא עצמו חיב, **אמר להם רבי טרפון,** אני לא אדון קרן מקרן דהיינו קרן ברשות היחיד מקרן רשות הרבים, **אני אדון קרן** ברשות היחיד מגרגל ברשות היחיד, **ומה במקום** ברשות הרבים **שהקל על השן ועל הרגל,** דהיינו **ברשות הנזק שפטורים,** דהיינו, שעל מנת שהחמיר **על השן ועל הרגל,** דהיינו **שהחמיר** ברשות הנזק **שיהא בו חייב חצי נזק. מקום** ברשות הרבים, **שהוא חייב, שהחמיר בקרן** על **השן ועל הרגל,** דהיינו **ברשות הנזק שמשלם נזק שלם, אינו** דין **דבר** קל וחומר **שנחמיר בקרן** שיתיחדו נזק שלם, **אמרו** לו חכמים **דיו לבא** מן **הדין להיות**

ב אדם מועד לעולם בין שוגג, בין מזיד, בין ער, בין ישן, סמא אין עין חברו ושבר את הכלים, משלם נזק שלם. **ג** המוציא את תבנו, ואת הבגד שלו לרשות הרבים, ובא אחר ונתקל בו ונפל, ונשברו כדי לקרקע. ואם הוציא לרשות הרבים כדי שיפרקו ויקבו, ויהיו ראויים לובלים, לובל שדהו. **ד) הזקק בהן אחר, חייב בנזקן.** לבעל הכלים. **ה)** הקודם לזכות בהן, זכה בהן מכיון שהניחו ברשות הרבים שלא ברשות, קנסיהו רבנן, ודוקא שלא בשעת הוצאת הבלים, אבל בשעת הוצאת הבלים, דיש רשות להוציאן לרשות הרבים, שעל מנת שיכנס הבחיל יהושע את הארץ. אם הזיק פטור משלם. **ו) רבי שמעון בן גמליאל אומר, כל המקלקלין דבר המקלקל שהניחו ברשות הרבים והזיקו, חייבים לשלם.** מכיון שבעת הוצאת הבלים, חייב לשלם. **וכל הקודם לזכות בהן,** שקדמיהן שלא בשעת הוצאת הבלים, **זכה.** כיון שזקה בהן. **ז) הזקק בהן אחר, חייב בנזקן** לבעל הבלים. **ח)** הקודם לזכות בהן, וכל הקודם בהן זכה. **ט)** שנים שהולכים בדרך הרבים, **זה בא בחביתו, וזה בא בכוריו, ופגע בו בעל הקורה, נזקין שלא נזרה בגם הוא סיע בשביריתו. היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון,** והלכו זה אחר זה, **נשברה חבית בקורה, פטור בעל הקורה.** דההולך אחרון צריך להזהר שלא יתקרב לראשון, **ואם עמד בעל הקורה** במעמדו הדרך לנוח, ולא הסתכל לבעל החבית לעמוד, **ובעל החבית לא הרגיש בעמידתו,** ופגע בו בדרך הלוכו ושבר החבית, **חייב** בעל הבלים. **נשברה חבית בקורה,** כיון דאוחזו הקורה בידו. ואם עמד לתקן משאוי שלא יפול, פטור. שכן דרך הולכי מהנר. **ט)** שנים שהולכים ברשות הרבים, אחד רץ ואחד המהלך, בעבר שבת. שאז יש שהיה לרוץ לקיבץ צרכי שבת. **אז שהיו שניהם רצים,** בשאר ימות השנה. שאין דרך לרוץ. **והזיקו זה את זה** שלא במתכוון. **שניהם פטורין.** בעבר שבת פטור. כיון שרץ ברשות. **ובשניהם רצים** פטור. כיון שניהם משמנים. **ז) המבקש** עצים **ברשות היחיד** שלו. שעושה ברשות. **והזיק ברשות הרבים,** שנתנו בקעת אל הבריכל, או שבקש עצים **ברשות הרבים,**